उद्योगमेवाह ॥ उपेति आचम्येत्यर्थः ॥ सम्यक्स्मृत्युक्ताचमनरीत्या ॥ इदमन्येषामपिप्रायत्यसंपादकानामुपलक्षणं ॥ प्रागग्रेषुदर्भेषुस्थित्वा धर्मेणयोगजेन ब्रह्मप्रसादरूपेणच गतिं रामादीनांचरितरूपां अन्वेषते अतियत्नेनपश्यतिस्म॥२॥रामेत्यादिश्लोकद्वयमेकंवाक्यं ॥भार्याः कौसल्याद्याः तत्सहितेनदशरथेन रामादिभिश्चयत्प्राप्तंसंबद्धं चरितंराजपालनादिरूपं हसितादिरूपंच तत्सर्वंतत्रसमाधौ तत्वतःधर्मवीर्येण योगजबलेनपश्यतिस्म ॥३॥ ४ ॥ अयोध्यावासकालिकंवृत्तंनिरीक्ष्य तदनंतरंवनकालिकंचनिरीक्षितमित्याह ॥ स्त्रीतृतीयेनेति ॥ द्वितीयोलक्ष्मणः तत्सर्वंचेतिचस्य तदुत्तरकालिकमुत्तरकांडस्थंचेत्यर्थइत्यपरे ॥५॥ नेदंदर्शनंस्वप्नवदित्याह ॥ ततइति ॥ पूर्वाचरितयोगा

उपस्पृश्योदकंसम्यङ्मुनिःस्थित्वाकृतांजलिः॥ प्राचीनाग्रेषुदर्भेषुधर्मेणान्वेषतेगतिं ॥ २॥ रामलक्ष्मणसीताभीराज्ञादशरथेनच॥ सभार्येणसराष्ट्रेणयत्प्राप्तंतत्रतत्त्वतः॥ ३॥ हसितंभाषितंचैवगतिर्यावच्चचेष्टितं॥ तत्सर्वंधर्मवीर्येणयथावत्संप्रपश्यति ॥ ४ ॥ स्त्रीतृतीयेनचतथायत्प्राप्तंचरतावने॥ सत्यसंधेनरामेणतत्सर्वंचान्ववैक्षत॥ ५॥ ततःपश्यतिधर्मात्मातत्सर्वंयोगमास्थितः॥ पुरायत्तत्रनिर्वृत्तंपाणावामलकंयथा॥ ६॥ तत्सर्वंतत्त्वतोदृष्ट्वाधर्मेणसमहामतिः॥ अभिरामस्यरामस्यतत्सर्वंकर्तुमुद्यतः ॥ ७॥ कामार्थगुणसंयुक्तंधर्मार्थगुणविस्तरं॥ समुद्रमिवरत्नाढ्यंसर्वश्रुतिमनोहरं ॥ ८ ॥ सयथाकथितंपूर्वंनारदेनमहात्मना॥ रघुवंशस्यचरितंचकारभगवान्मुनिः॥ ९॥

भ्यासादित्यर्थः॥ योगं समाधिं तत्रसमाधौ पुरापश्यति अपश्यदित्यर्थः॥ यन्निर्वृत्तंजातं इदमुपलक्षणं यच्चभावितच्चरित्रंपश्यतिस्मेतियावत् ॥ ॥ ६॥ तदिति ॥ धर्मेण योगजेन अतएवमहामतिः ॥ तत्सर्वमतीतमनागतंचतद्विषयंकाव्यं ॥ अभिरामस्येत्यनेन तादृशकाव्यकरणस्यरागप्राप्ततोक्ता ॥७॥ कामेति ॥ कामरूपोयोर्थः पुरुषार्थस्तद्रूपेणगुणेन फलेनयुक्तं ॥ धर्मार्थरूपपुरुषार्थफलेन विस्तरवत् विस्तरेणतदुभयप्रतिपादकंतद्वातृचेत्यर्थः ॥ रत्नैः काव्यगुणालंकारव्यंग्यैराढ्यंपूर्णं ॥ सर्वश्रुतीनांमनोभूताः सारभूताः उपनिषदस्तासांहरं तदर्थप्रतिपादकं तेनमोक्षफलकत्वं ॥ व्याख्यानांतरंत्वचमत्कारीत्युपेक्षितं॥८॥सइति ॥ रघुवंशस्य तद्वंशावतीर्णरामस्य नारदकथनक्रमेणैव तच्चरितं तत्प्रतिपादकंकाव्यंचकारेत्यर्थः ॥ ९ ॥